



Sektori privat i sigurisë në shqipëri



Sektori Privat i Sigurisë në Shqipëri

Tregu



Të ardhura
vjetore mbi 40
milion euro



8,900 punonjës
të regjistruar



264 kompani

Ecuria e ligjit

Ligji për Policinë e
Objekteve 1992

Ligji për Shërbimin e
Ruajtjes dhe Sigurisë
Fizike (2001)

Ligji për Shërbimin
e Rojave Civile 1993

Ligji për Shërbimin
Privat të Sigurisë
Fizike (2014)

Sfida

Prokurimi Publik =>
Cmimi më i ulët =>
Paga të ulta

Mungesa e
kapaciteteve
mbikqyrëse

Korrupsioni i
përhapur

Mundësi

Krijimi i një politike
gjithpërfshirëse
bazuar në ligjin e
2014

Përkrahja e
shoqatave të biznesit
për profesionalizimin
e sektorit.





Përmbajtja

| | |
|---|----|
| Hyrje | 7 |
| Metodologjia | 8 |
| Konteksti historik | 9 |
| Sektori Privat i Sigurisë - Prirjet dhe Zhvillimet Kryesore | 12 |
| Shërbimet, klientët dhe të ardhurat e tregut | 12 |
| Licencimi i shoqërive | 13 |
| Madhësia e sektorit | 14 |
| Tregu gri | 15 |
| Shpërndarja gjeografike e shoqërive | 16 |
| Shoqëritë dhe personeli | 16 |
| Masat administrative | 17 |
| Influenca Politike | 18 |
| Profesionalizmi dhe trajnimi | 18 |
| Rregullimi i marrëdhënieve mes SHPSF-ve dhe kontraktorëve të tyre | 20 |
| Prokurimi publik | 20 |
| Çmimet dhe vlera e shërbimeve private të sigurisë | 21 |
| Kushtet e punës | 23 |
| Vetë-organizimi i sektorit | 23 |
| Kontrolli dhe mbikëqyrja | 25 |
| Konkluzione dhe Rekomandime | 26 |
| Bibliografia | 28 |





SEKTORI PRIVAT I SIGURISË NË SHQIPËRI

Arjan Dyrmishi dhe Gentiola Madhi

Hyrje

Që nga fundi i Luftës së Ftohtë, privatizimi i sigurisë ka qenë një nga prirjet kryesore të reformës në sektorin e sigurisë në Evropën Juglindore, e nxitur kryesisht nga fokusi tek parandalimi i krimit dhe politikat ekonomike neo-liberale. Kjo prirje ka qenë e dukshme edhe në Shqipëri, ku gjatë dy dekadave të fundit privatizimi i sigurisë ka shpënë në lindjen dhe zhvillimin e një sektori relativisht të madh privat të sigurisë.

Aktualisht, sektori privat i sigurisë punëson një numër pothuajse i njëjtë punonjësish me atë të Policisë së Shtetit (PSH). Të ardhurat vjetore të tregut arrijnë në mbi 40 milionë euro. Nëse në këto llogaritje do të përfshihej edhe pjesa gri e tregut, shifrat rreth numrit të të punësuarve dhe të ardhurave vjetore do të ishin edhe më të larta.

Me gjithë ndikimet që privatizimi i sigurisë sjell për qeverisjen e sektorit të sigurisë dhe rritjen e vazhdueshme të sektorit privat të sigurisë, në Shqipëri ka pasur shumë pak interes akademik mbi këtë temë.

Duke pasur parasysh sa më sipër, ky studim analizon sektorin privat të sigurisë në Shqipëri me qëllim që të kontribuojë në nxitjen e debatit për politikat mbi sigurinë private dhe për të kontribuar në plotësimin e mangësive të hulumtimit empirik në këtë fushë.

Në këtë studim argumentohet se trajtimi i me efektivitet i problemeve të identifikuara do të mbetet një sfidë edhe për të ardhmen, kryesisht për shkak të:

- përpjekjeve të dobëta të institucioneve shtetërore për të kontrolluar zbatimin efektiv të ligjit;
- mungesës së mbikëqyrjes efektive të këtyre agjencive të zbatimit të ligjit;
- mungesës së politikave koherente lidhur me sektorin privat të sigurisë;
- politizimit dhe korrupsionit në prokurimin publik; dhe
- vetë-organizimit të dobët të sektorit privat të sigurisë.



Autorët e studimit sugjerojnë se qeveria shqiptare duhet të hartojë një politikë të qartë për sektorin privat të sigurisë, duke marrë parasysh sfidat dhe mundësitë që rrjedhin nga privatizimi i sigurisë, dhe të sigurojë qeverisje më të mirë të këtij sektori duke përmirësuar kapacitetet dhe aftësinë bashkëpunuese të agjencive shtetërore, si dhe një përfshirje më të madhe të Parlamentit shqiptar. Po ashtu, autorët rekomandojnë fuqizimin e rolit të shoqërive të sigurisë dhe ruajtjes fizike në hartimin dhe zbatimin e politikave si dhe konsolidimin e bashkimit të shoqërive të sigurisë dhe ruajtjes fizike dhe krijimin e sindikatës së punëmarrësve.

Metodologjia

Të dhënat e përdorura në këtë studim janë marrë kryesisht nga institucionet shtetërore të ngarkuara me licencimin dhe kontrollin e shoqërive private të sigurisë fizike (SHPSF), si dhe nga faqet zyrtare të SHPSF-ve. Të dhëna dhe opinione janë mbledhur edhe nga intervistat dhe komunikimet me përfaqësuesit e SHPSF-ve si dhe zyrtarë të Policisë së Shtetit.

Të dhënat mbi numrin e shoqërive dhe numrin e personelit të punësuar janë marrë nga PSH dhe Inspektorati i Punës (IP).¹ Të dhënat financiare janë mbledhur nga Qendra Kombëtare e Regjistrimit (QKR),² Agjencia e Prokurimit Publik (APP)³ dhe Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve (DPT).⁴ Faqja zyrtare e Qendrës Kombëtare të Licencimit (QKL)⁵ është përdorur për të marrë informacione lidhur me licencat dhe pasqyrat financiare të SHPSF-ve për vitet 2012 dhe 2013.

Buletinet e prokurimit publik të botuara nga Agjencia e Prokurimit Publik ishin një burim i rëndësishëm të dhënash. Janë shqyrtuar 159 buletine të APP-së për të mbledhur të dhëna për kontratat shtetërore që u janë dhënë SHPSF-ve për vitet 2012, 2013 dhe 2014. Më konkretisht, të dhënat e mbledhura përfshijnë: (a) shumën e shpenzuar të parave publike për të blerë shërbime të sigurisë nga SHPSF-të; (b) numrin e shoqërive që kanë fituar së paku një kontratë publike; dhe (c) shumën totale të fondeve që secila shoqëri ka siguruar nëpërmjet kontratave publike. Përveç kësaj, për të kuptuar më mirë çështjet lidhur me konkurrencën janë analizuar edhe raportet e Autoritetit të Konkurrencës (AK),⁶ i cili shqyrton ankesat e SHPSF-ve për proceset e tenderëve.

Janë rishqyrtuar të dhënat nga PSH, Inspektorati i Punës, Qendra Kombëtare e Regjistrimit si dhe nga Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve në mënyrë që të përcaktohet numri total i SHPSF-ve dhe shpërndarja gjeografike e tyre si dhe numri i punonjësve të punësuar, situata financiare, dinamikat e zhvillimit të tregut dhe dinamika e zhvillimit të vetë SHPSF-ve.

Faqet zyrtare të SHPSF-ve ofrojnë të dhëna për klientët, produktet, stafin, trajnimet, etj. Shqyrtimi i këtyre faqeve u përdor si tregues për të evidentuar edhe masën se sa ato përdoren nga SHPSF-të si mjet marketingu si dhe për të kuptuar dinamikën e konkurrencës dhe tregut.

Përveç të dhënave të marra nga dokumentet, janë zhvilluar 17 intervista me burime të ndryshme në periudhën kohore nëntor 2014-janar 2015. (Shih Tabelën 1 më poshtë për një listë të plotë të burimeve.) Me anë të intervistave është synuar të kuptohen çështjet lidhur me licencimin dhe kontrollin e

1 Faqja zyrtare e Inspektoratit të Punës: www.inspektoriatipunes.gov.al.

2 Faqja e Qendrës Kombëtare të Regjistrimit: www.qkr.gov.al.

3 Faqja zyrtare e Agjencisë së Prokurimit Publik: www.app.gov.al.

4 Faqja zyrtare e Drejtorisë së Përgjithshme të Tatimeve: www.tatime.gov.al.

5 Faqja zyrtare e Qendrës Kombëtare të Licencimit: www.qkl.gov.al.

6 Faqja zyrtare e Autoritetit Kombëtar të Licencimit: www.caa.gov.al.



shoqërive, përzgjedhjen dhe trajnimin e personelit, shkallën e përhapjes së tregut gri, marrëdhëniet mes SHPSF-ve, aftësinë e tyre për t'u vetë-organizuar si dhe marrëdhëniet që ekzistojnë mes SHPSF-ve dhe klientëve të tyre.

Përveç kësaj, u organizua një fokus grup me përfaqësues nga 16 SHPSF, ndërkohë që për të qartësuar pyetjet që u shfaqën në vazhden e analizës së të dhënave u përdorën komunikime të mëtejshme me telefon e e-mail.

Në përgjithësi, përfaqësuesit e SHPSF-ve shfaqën interes dhe ishin të hapur për të ndarë informacionet, ndërsa zyrtarët e PSH-së ishin më të rezervuar. Në mënyrë që të sigurohej një komunikim sa më i hapur e i drejtpërdrejtë me të intervistuarit, u vendos që ata nuk do të citoheshin me emër; pra u aplikua një sistem kodimi për t'ju referuar të intervistuarve (shih Tabelën 1 më poshtë).

Tabela 1: Kodimi i burimeve

| Pozicioni/Posti i të intervistuarit | Kodi |
|--|---------------------------|
| Kryeinspektor, Drejtoria e Përgjithshme e Policisë së Shtetit | POL-01 |
| Inspektor, Drejtoria e Policisë së Tiranës | POL-02 |
| Drejtues i Sigurisë së Bankës | Banka-01 |
| Drejtues i Sigurisë së Bankës | Banka-02 |
| Përfaqësues i Shoqatës së Bizneseve | Biznes-01 |
| Përfaqësues i "Union Security Albania" | Tjetër-01 |
| Përfaqësuesi i Bashkimi Kombëtar i Shoqërive të Ruajtjes dhe Sigurisë Fizike | Tjetër-02 |
| Përfaqësues i Konfederatës së Sindikatave të Shqipërisë | Tjetër-03 |
| Shoqëritë private të sigurisë dhe ruajtjes fizike | SHPSF-01 deri në SHPSF-20 |

Konteksti historik

Tregu i privat i sigurisë në Shqipëri ka filluar të zhvillohet në fillim të viteve 1990, pas përmbyesjes së regjimit komunist. Lindja e tij është kryesisht rezultat i drejtpërdrejtë i vendosjes së ekonomisë së tregut të lirë dhe reformës së sektorit të sigurisë nëpërmjet së cilës u riorganizua dhe u vu mbi baza ligjore sektorit i sigurisë i periudhës së komunizmit.

Duke pasur parasysh boshllëkun pothuajse të plotë të kuadrit ligjor të trashëguar nga regjimi komunist, miratimi i legjislacionit për institucionet e sigurisë ishte një prioritet në fillim të periudhës së tranzicionit.⁷ Në këtë proces, në vitin 1993 u miratua Ligji për Shërbimin e Rojave Civile, me të cilin rregullohej ofrimi i shërbimeve të sigurisë nga subjekte private.⁸ Shoqëritë e para private të sigurisë nisën të funksionin po atë vit. Megjithatë, gjatë viteve 1990 siguria vazhdoi të konsiderohej si një domen ekskluziv i institucioneve shtetërore të sigurisë, kështu që edhe pse u krijua kuadri ligjor për funksionimin e rojave PSH vazhdoi të ofront shërbime sigurie për subjektet private në bazë të kontratave me to. Këto shërbime ofroheshin nga Policia e Ruajtjes së Objekteve, degë e Policisë së Shtetit

7 Dyrmishi, A. et al (2011). Analiza kontekstuale dhe kronologjia e reformës së sektorit të sigurisë në Shqipëri 1991-2009. Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim, Tiranë, Shqipëri.

8 Ligji nr. 7696, datë 7.04.1993, "Për Shërbimin e rojave civile". Më tutje: Ligji për Shërbimin e rojave civile (1993).



e përcaktuar me ligj të miratuar në vitin 1992.⁹

Qasja e sigurisë si atribut pothuaj ekskluziv i institucioneve shtetërore të sigurisë ishte evident edhe në kompetencat e kufizuara të rojave civile, të cilave sipas ligjit të vitit 1993 ofrimi i shërbimeve të sigurisë për subjektet private u ngarkohej si “detyrë”.¹⁰ Për më tepër, kurdo që ishte e nevojshme, PSH kishte mandatin për të ushtruar kompetencat e veta edhe në fushën e juridiksionit të rojave civile.¹¹ Shërbimet kryesore të ofruara nga rojat civile përfshinin ruajtjen e objekteve, sigurimin e transportit (të sendeve të çmuara) dhe sigurimin e jetës së personit.¹²

PSH vazhdoi të ofronte shërbime për subjektet private deri në vitin 2001, kur Ligji për Shërbimin e Ruajtjes dhe Sigurisë Fizike i shfuqizoi si Ligjin për Shërbimin e Rojave Civile ashtu edhe Ligjin për Policinë e Objekteve.¹³

Ligji i vitit 2001 për Shërbimin e Ruajtjes dhe Sigurisë Fizike kishte për qëllim të përmirësonte kuadrin e licencimit dhe kontrollit të shoqërive private të sigurisë fizike si dhe të nxiste shkurtrimin e numrit të punonjësve të PSH-së duke eliminuar tërësisht shërbimin e Policisë së Objekteve. Ligji i vitit 2001 iu largua paksa konceptit të ekskluzivitetit të sigurisë duke i përcaktuar shërbimet e sigurisë jo si “detyrë” por si “mision” e SHPSF-ve.¹⁴ Më konkretisht, misioni i SHPSF-ve sipas atij ligji ishte: a) sigurimi i objekteve publike e private në pronësi ose në përdorim të personave fizikë e juridikë, që ushtrojnë veprimtari në Republikën e Shqipërisë; b) sigurimi dhe mbrojtja e jetës dhe të shëndetit të personave fizikë, shtetas shqiptarë ose të huaj; c) shoqërimi i vlerave monetare e materiale ose të sendeve të çmuara gjatë transportimit të tyre.¹⁵

Në krahasim me ligjin e vitit 1993, i cili parashikonte PSH-në si organin e vetëm shtetëror me detyrë licencimin dhe kontrollin e SHPSF-ve, ligji i vitit 2001 parashikonte që SHPSF-të të aplikonin për licencën tregëtare si subjekteve private tregtare në përputhje me Ligjin për Shoqëritë Tregtare.¹⁶ Ligji i vitit 2001 hoqi edhe pengesat e deriatëhershme mbi të drejtën e SHPSF-ve për krijimin e organizatave sindikale dhe grupimeve të biznesit të ndaluar që prej vitit 1995.¹⁷

Kur PSH filloi të zvogëlohej në numër, vetë shteti nisi të prokuronte shërbime të ruajtjes dhe sigurisë mbi baza tregëtare nëpërmjet kontratave me SHPSF-të. Në të njëjtën kohë, përparimet në teknologji ndikuan që pajisje si sistemet e alarmit dhe pajisjet elektronike të mbikëqyrjes dhe vëzhgimit të bëhen shumë më të përballueshme financiarisht, duke shpënë dhe në rritjen e kërkesës për shërbime të sigurisë nga biznese më të vogla apo edhe banesa private. Por edhe pse tregu u zgjerua, shoqëritë private që operonin në fushën e sigurisë mbeten kryesisht të vogla dhe të pazhvilluara, duke mos qenë në gjendje të ofronin shërbime në sasi dhe cilësi më të lartë.

Pas disa vitesh lobimi nga vetë SHPSF-të, në gusht 2014 u miratua një ligj i ri i cili në masë të madhe synonte adresimin e shkaqeve të këtyre problemeve. Ligji për Shërbimin Privat të Sigurisë Fizike, i cili

9 Ligji nr. 7550, datë 20.01.1992, “Për Policinë e Objekteve”. Më tutje: Ligji për policinë e objekteve (1992).

10 Ligji për Shërbimin e rojeve civile (1993), neni 2.

11 Ligji për policinë e objekteve (1992), neni 11.

12 Po aty., neni 2.

13 Ligji nr. 8770, datë 19.04.2001, “Për shërbimin e ruajtjes dhe të sigurisë fizike”. Më tutje: Ligji për shërbimin e ruajtjes dhe të sigurisë fizike (2001).

14 Ligji për shërbimin e ruajtjes dhe të sigurisë fizike (2001), neni 1.

15 Po aty., neni 1.

16 Po aty., neni 3.

17 Ligji nr. 7985, datë 13.09.1995, për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin mbi shërbimin e rojeve civile (1993), neni 1.



është aktualisht në fuqi, rregullon:¹⁸

1. certifikimin dhe licencimin e SHPSF-ve dhe punonjësve të shoqërive;
2. marrëdhëniet mes SHPSF-ve dhe kontraktuesve të tyre;
3. funksionet, detyrat dhe përgjegjësitë e drejtuesve të SHPSF-ve dhe punonjësve; dhe
4. sanksionet administrative për kundërvajtjet.

Së pari, ligji i vitit 2014 përcakton më mirë standardet profesionale dhe kriteret për përzgjedhjen e personelit të SHPSF-ve. Ai ka qartësuar procesin e trajtimit dhe përdorimit të armëve si dhe ka ndaluar çdo lloj nën-kontraktimi të shërbimeve private të sigurisë. Po ashtu, ligji ka vendosur një detyrim për SHPSF-të që të krijojnë qendrat e kontrollit.¹⁹

Së dyti, ligji ka eliminuar disa pengesa ndaj zhvillimit të tregut dhe shoqërive, siç është heqja e detyrimit për të përtërirë licencën çdo tre vjet.²⁰ Ky ishte një ndryshim i rëndësishëm, sepse kufizimet në kohëzgjatjen e licencës²¹ dhe pasiguria e rinovimit të licencës i kishte dekurajuar shoqëritë për të bërë investime të qëndrueshme në bizneset e tyre. Ligji i ri i dha fund edhe tavanit mbi numrin e punonjësve të SHPSF-ve që mund të punësoheshin në nivel qarku. Tavani ishte vendosur në Ligjin e vitit 1993 (konfirmuar edhe në ligjin e vitit 2001) dhe përcaktonte se numri i punonjësve të SHPSF-ve brenda të njëjtit qark nuk duhet të kalojë 5% të numrit të punonjësve të forcave të policisë në këtë qark.²² Në të njëjtën periudhë, tregu u hap për herë të parë edhe ndaj shoqërive të huaja.²³

Ligji i vitit 2014 detyron SHPSF-të të respektojnë një sërë parimesh të pranuar ndërkombëtarisht, të tilla si të drejtat e njeriut, anti-diskriminimit, ligjshmëria, profesionalizmi, objektiviteti si dhe parandalimi i konfliktit të interesave gjatë ushtrimit të detyrës.²⁴ Sidoqoftë, edhe pse Shqipëria është anëtare pjesëmarrëse e Dokumentit të Montrosë që nga viti 2009, këtij dokumenti nuk i është bërë asnjë referim në ligj.²⁵

Ligji aktual largohet tërësisht nga qasja e ekskluzivitetit të shtetit mbi sigurinë duke i trajtuar shoqëritë private të sigurisë si subjekte të mirfillta biznesi dhe vetë ligji përcakton si qëllim të tij “rregullimin” e aktivitetit të tyre.²⁶ Ky përbën një përshkallëzim fundor në evoluimin e konceptit të sigurisë private që prej ligjit të vitit 1993 i cili i përcaktonte si “detyrim” shërbimet e ofruara nga SHPSF-të,²⁷ dhe ligjit të vitit 2001 i cili i përcaktonte si “mision”.²⁸

Krahas Ligjit për Shërbimin Privat të Sigurisë Fizike, aktiviteti i SHPSF-ve rregullohet edhe nga një sërë ligjesh të tjera si Ligji për Armët,²⁹ Ligji për Përdorimin e Armëve të Zjarrit,³⁰ Ligji për Licencat,

18 Ligji nr. 75, datë 10.07.2014, “Për shërbimin privat të sigurisë fizike”. Më tutje: Ligji për shërbimin privat të sigurisë fizike (2014).

19 Ligji për shërbimin privat të sigurisë fizike (2014), neni 6.

20 Po aty.

21 Afati një vjeçar me ligjin e vitit 2001; u shty deri në tre vjet nga 2005 si ndryshim i ligjit (Ligji për Ruajtje dhe Shërbime të Sigurisë Fizike (2001), neni 3 dhe Ligji për ndryshimet në Ligjin për ruajtjen dhe Shërbimet e Sigurisë Fizike (2005), neni 1).

22 Ligji për Shërbimin e rojeve civile (1993), neni 4. Ligji për shërbimin e ruajtjes dhe të sigurisë fizike (2001), neni 11.

23 Këshilli i Ministrave. “Letra e bardhë për miratimin e ligjit ‘Për shërbimet e sigurisë fizike private’”, http://www.parlament.al/web/pub/rel_sig_fizike_17460_1.pdf.

24 Ligji për shërbimin privat të sigurisë fizike (2014), neni 4.

25 Shtetet pjesëmarrëse të dokumentit të Montrosë: <https://www.eda.admin.ch/eda/en/fdfa/foreign-policy/international-law/international-humanitarian-law/private-military-security-companies/participating-states.html>.

26 Ligji për shërbimin privat të sigurisë fizike (2014), neni 1.

27 Ligji për Shërbimin e rojeve civile (1993), neni 2. Theksi i shtuar.

28 Ligji për shërbimin e ruajtjes dhe të sigurisë fizike (2001), neni 1. Theksi i shtuar.

29 Ligji nr. 74, datë 10.07.2014, “Për Armët”, neni 41.

30 Ligji nr. 72, datë 10.07.2014, “Për Përdorimin e Armëve”, neni 4/1.



Autorizimet dhe Lejet,³¹ dhe Kodi i Punës³². Për shkak të kompleksitetit të kuadrit ligjor, për kontrollin e SHPSF-ve janë ngarkuar edhe agjenci të tjera. Përveç PSH institucione të tjera kontrolli janë Inspektorati i Punës, Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve, Qendra Kombëtare e Regjistrimit, dhe Qendra Kombëtare e Licencimit.

Sektori Privat i Sigurisë - Prirjet dhe Zhvillimet Kryesore

Shërbimet, klientët dhe të ardhurat e tregut

Shërbimet e ofruara nga SHPSF-të në Shqipëri kanë qenë kryesisht të përcaktuara me ligj. Ligji për “Shërbimin Privat të Sigurisë Fizike” (2014) përcakton tre kategori të shërbimeve të sigurisë që mund të ofrohen nga subjektet private:

1. ruajtjen e objekteve
2. mbrojtjen e personave
3. sigurimi dhe shoqërimi i vlerave monetare e sendeve të çmuara gjatë transportit

Pjesa më e madhe e shoqërive janë të specializuara për ruajtjes, shërbim i cili zotëron pjesën më të madhe të kërkesës në treg.

Kutiza 1: Shoqëritë dhe shërbimet e ofruara në vitin 2015

Deri në maj të vitit 2015 ishin 240 SHPSF ofronin shërbime të ruajtjes së objekteve dhe mbrojtjes fizike të personave (Kategoria I.3.A) dhe 24 shoqëri ofronin shoqërim dhe transport të vlerave monetare dhe sendeve të çmuara (Kategoria I.3.B). Në periudhën prej muajit gusht 2014 deri në maj 2015, 44 SHPSF ofronin shërbime të kategorisë I.3.A, ndërkohë që 5 SHPSF që ofronin shërbime të kategorisë I.3.B kanë dalë nga tregu.³³

Gjatë ofrimit të shërbimeve, SHPSF-të mund të mbajnë armë, pajisje të posaçme dhe qen shërbimi. Llojet e armëve dhe municioneve, pajisjeve, qentë e shërbimit, si dhe përdorimi i tyre përcaktohen nga PSH në përputhje me udhëzimet e nxjerra nga Ministri i Brendshëm dhe Drejtori i Përgjithshëm i PSH.³⁴ Forca fizike ose armët mund të përdoren vetëm atëherë kur është e domosdoshme dhe kur kanë dështuar të gjitha mjetet e tjera. Kur përdoret forca apo armët, shoqëritë janë të detyruara të japin ndihmën e parë mjekësore për të lënduarit nëse është e nevojshme dhe e mundur si dhe duhet të informojnë PSH.³⁵

Ligji detyron SHPSF-të të përdorin edhe pajisje elektronike të mbikëqyrjes gjatë kohës që janë në detyrë dhe të ruajnë të dhënat për një periudhë gjashtë mujore duke filluar nga data e regjistrimit.³⁶ Shoqëritë janë të detyruara të lejojnë agjencitë e zbatimit të ligjit të kenë akses në këto të dhëna sa herë që t’ju kërkohet.³⁷

Tradicionalisht, klientët kryesorë të SHPSF-ve kanë qenë bizneset e mëdha, bankat, ambasadat dhe

31 Ligji nr. 10081, datë 23.02.2009, “Për Licencat, Autorizimet dhe Lejet”.

32 Ligji Nr. 7961, datë 12. 07, 1995, “Për Kodin e Punës”.

33 Policia e Shtetit Shqiptar, komunikim zyrtarë, e-mail, 4 gusht 2014.

34 Ligji për shërbimin privat të sigurisë fizike (2014), nenet 34, 36, 37.

35 Po aty., nenet 33, 35.

36 Po aty., neni 32.

37 Po aty., neni 31.



organizatat ndërkombëtare.³⁸ Por përveç tyre në vitet e fundit, një numër përherë e më i madh biznesesh të vogla dhe banesa private kanë filluar të blejnë shërbime nga SHPSF-të. Kjo ka qenë kryesisht rezultat i zhvillimeve teknologjike, gjë e cila ka çuar në uljen e kostos së pajisjeve elektronike të mbikëqyrjes.³⁹

Edhe pse kërkesa për siguri vjen nga sektori privat, shteti mbetet klienti i vetëm më i madh, duke blerë kryesisht shërbime për ruajtjen e objekteve të institucioneve publike, përfshirë këtu infrastrukturaturat e rëndësishme të veçantë. Shuma e fondeve publike për shërbime të tilla në periudhën midis viteve 2012 dhe 2014 është rritur nga 9 në 11 milionë euro. Kjo shumë është e barabartë me rreth 9% të buxhetit vjetor të Ministrisë së Brendshme (shih Tabelën 2, më poshtë).⁴⁰

Pjesa më e madhe e SHPSF-ve ofrojnë shërbime sigurie si për institucionet shtetërore ashtu edhe për bizneset private. Të pakta janë ato shoqëri që ofrojnë shërbime ekskluzive vetëm për klientë privatë. Në periudhën e shqyrtuar gjatë kryerjes së këtij studimi mbi një e treta e SHPSF-ve kanë pasur akses në fondet publike të destinuara për blerjen e shërbimeve të sigurisë (fondet publike përbënin mbi 40% të të ardhurave vjetore të këtyre SHPSF-ve (shih Tabelën 2, më poshtë)). Në të njëjtën kohë, një numër i madh i këtyre shoqërive veprojnë nëpër rrethe, duke ofruar shërbime për degë të ndryshme të të njëjtit biznes.

Tabela 2: SHPSF-të dhe kontrata nga fondet publike (2012, 2013 dhe 2014)

| Viti | Shoqëritë që kanë fituar të paktën një tender publik | Fondet publike të caktuara për të blerë shërbime të sigurisë (EUR) | Shuma totale e të ardhurave të deklaruara të shoqërive që kanë fituar një tender publik (EUR) | Buxheti vjetor i Ministrisë së Brendshme |
|------|--|--|---|--|
| 2012 | 115 | 9.2 milion | 22 milion | 117.3 milion |
| 2013 | 119 | 10.4 milion | 23 milion | 116.2 milion |
| 2014 | 114 | 11 milion | ----- | 121.6 milion |

Burimi: QKR (2012-2014), APP (2012-2014) dhe PSH (2014).⁴¹

Licencimi i shoqërive

Lidhur me procesin e licencimit dhe certifikimit, Ligji për Shërbimin Privat të Sigurisë Fizike (2014) fokusohet kryesisht në përcaktimin e autoriteteve përgjegjëse për dhënien e licencave dhe certifikatave, kriteret që duhet të përmbushin të interesuarit për të marrë licencën dhe afatet për dhënien e licencave dhe e certifikatave.

SHPSF-të pajisen me një licencë të lëshuar nga) Drejtori i Përgjithshëm i PSH, pas shqyrtimit të aplikimit dhe certifikimit të shoqërisë nga Komisioni i Shqyrtimit të Kërkesave për Certifikim dhe Licencim

38 Page, M., S. Rynn, Z. Taylor (2005). SALW dhe shoqëritë private të sigurimit në Evropën juglindore: Një arsye ose efekt i pasigurisë?. SEESAC publikimet. fq. 11.

39 Sipas të intervistuarve çmimi mesatar i ofrimit të një sistemi alarmi dhe shërbimit të monitorimit për bizneset e vogla dhe shtëpitë është rreth 15 euro në muaj.

40 Buxheti i Ministrisë së Brendshme në vitin 2014 ishte 17,022,880,000 Lekë, ose 121.6 milionë euro.

41 Policia e Shtetit Shqiptar, komunikim zyrtar, e-mail, 4 gusht 2014.

Qendra Kombëtare e Regjistrimit, Kërko për Subjekt (2012-2014), http://www.qkr.gov.al/nrc/Kerko_Per_Subjekt.aspx. Agjencia e Prokurimit Publik, Buletinet Javore (2012-2014). Vendimet e nxjerra nga Autoriteti Shqiptar i Konkurrencës (2012, 2013, 2014) <http://www.caa.gov.al/decisions/list/page/1>.



(KSHKCL).⁴² Kohëzgjatja e licencës së SHPSF-së është e pakufizuar. Ligji parashikon dy kategori të licencave: kategoria I.3.A e cila është e vlefshme për sigurinë fizike të objekteve, qytetarëve dhe aktiviteteve sociale; dhe kategoria I.3.B e cila është e vlefshme për garantimin e sigurisë për transportin e vlerave monetare dhe sendeve të çmuara.⁴³ Për të marrë licencën, SHPSF-ja duhet të regjistrohet tek Qendra Kombëtare e Regjistrimit si një shoqëri aksionere ose shoqëri me përgjegjësi të kufizuar dhe të ketë caktuar një drejtues teknik (DT).⁴⁴ SHPSF-të mund të marrin licencë për të dy kategoritë. Megjithatë ato duhet të përcaktojnë drejtues teknikë për secilën kategori.⁴⁵

Madhësia e sektorit

Tregu privat i sigurisë është rritur në mënyrë të konsiderueshme në Shqipëri në vitet e fundit, siç mund të shihet nga rritja e numrit të punonjësve të SHPSF-ve. Veçanërisht gjatë dhjetë viteve të fundit, numri i punonjësve të sektorit privat të sigurisë është më shumë se dyfishuar (nga rreth 4,093 persona në vitin 2005⁴⁶ në 7,995 në vitin 2014). Sipas të dhënave të fundit nga PSH, numri aktual i punonjësve të regjistruar në sektor është 8911.⁴⁷ Ky numër është i lartë po të kemi parasysh se vetë PSH kishte 10,998 punonjës në janar 2015.⁴⁸

Nga ana tjetër, numri i SHPSF-ve ka rënë nga 316 në 264 gjatë një periudhe prej më pak se një viti (shih grafikun 1 më poshtë).⁴⁹ Ky zhvillim është kryesisht rezultat i nxjerrjes jashtë ligjit të nënkontraktimit që ka çuar në mbylljen e një numri shoqëri të vogla, përgjithësisht në rrethe.

Përgjithësisht, SHPSF-të në Shqipëri kanë rekrutuar një numër të vogël punonjësish ku subjektet më të vogla punësojnë deri në dhjetë persona dhe subjektet më të mëdha midis 100 dhe 200 persona.⁵⁰ Kjo tendencë është kryesisht rezultat i dispozitave ligjore të viteve 1993 dhe 2001 që përcaktonin tavanin mbi numrit të punonjësve që mund të punësohen në SHPSF në nivel qarku.⁵¹ Për të anashkaluar këtë kufizim, shumë SHPSF kanë nënkontraktuar shoqëri me qendër në rrethe të tjera. Si përgjigje, ligji i vitit 2014 e hoqi tavanin mbi numrin e të punësuarve por ndaloi edhe nënkontraktimin. Që prej asaj kohe, shumë shoqëri janë shkrië me ish partnerët që nënkontraktin duke bërë që shoqëritë aktuale të zgjerohen në madhësi dhe numër punonjësish, ndërsa numri i përgjithshëm i shoqërive të ulet.⁵²

42 Ligji për shërbimin privat të sigurisë fizike (2014), neni 6.

43 Po aty., neni 7.

44 Po aty., neni 14.

45 Po aty., neni 8. Për më shumë informata lidhur me pozitën dhe rolin e drejtorëve teknike siç përcaktohet me ligj, ju lutemi, shihni seksionin Shoqëritë dhe Staf.

46 Page, M., S. Rynn dhe Z. Taylor (2005). SALW dhe shoqëritë private të sigurimit në Evropën juglindore: Një arsye ose efekt i pasigurisë?. SEESAC publikimet. fq. 9.

47 Policia e Shtetit Shqiptar, komunikim zyrtar, e-mail, 21 maj 2015.

48 Sipas të dhënave nga Ministria Shqiptare e Financave: <http://www.financa.gov.al/al/buxheti/buxheti-ne-vite/buxheti-2015>.

49 Policia e Shtetit Shqiptar, komunikim zyrtar, e-mail, 21 maj 2015.

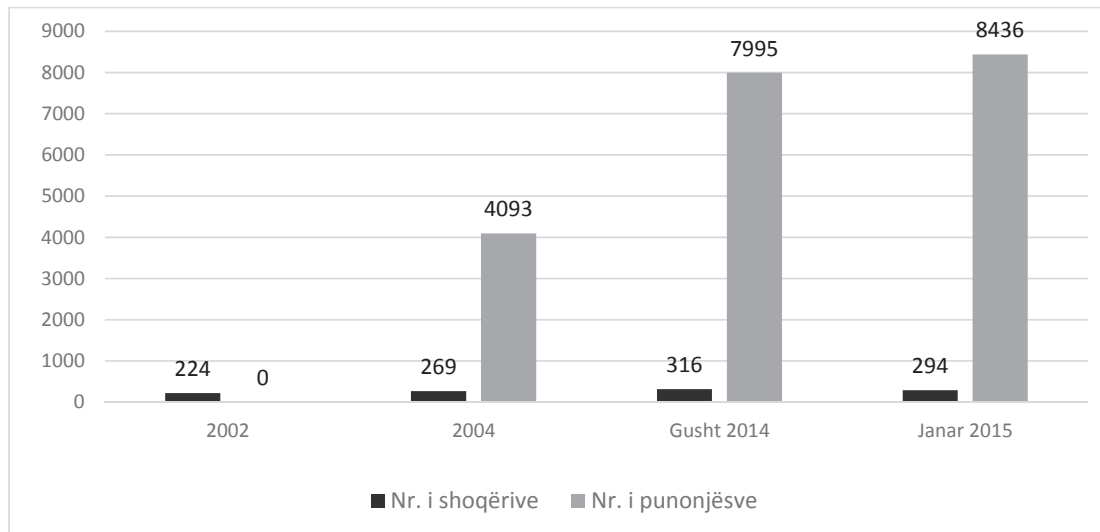
50 Policia e Shtetit Shqiptar, komunikim zyrtar, e-mail, 4 gusht 2014.

51 Shih seksionin 'Historiku'.

52



Grafiku 1: Numri i shoqërive private të sigurisë dhe personeli i tyre në periudhën 2002 -2015



Burimi: Page, Rynn, Taylor (2005); PSH (2014); POL-01 (2015); PSH (2015)⁵³

Tregu gri

Numri i punonjësve që punojnë realisht për SHPSF-të mendohet të jetë më i lartë sesa ai që raportohet. Me qëllim për të shmangur pagesat e kontributeve të sigurimeve shoqërore, shoqëritë priren të deklarojnë një numër më të vogël punonjësish. Disa SHPSF angazhojnë edhe persona të tjerë, që nuk kanë licencë në ushtrimin e profesionit, zakonisht policë në pension ose ish oficerë ushtrie. Edhe pse është e vështirë të përcaktohet numri i saktë i punonjësve me këtë status, bazuar në intervistat me punonjësit e SHPSF-ve, numri mendohet të mbi një mijë vetë.⁵⁴

Megjithatë, të dhënat e mbledhura nga intervistat dhe statistikat sugjerojnë nga ana tjetër se shumë SHPSF nuk punësojnë më shumë njerëz, por përpiqen të kursejnë fonde duke u shtuar ngarkesën e punës së punonjësve të tyre, duke u zgjatur orarin e punës si dhe duke mos u dhënë të drejtën e lejes 21-ditore apo të pushimit për festa zyrtare.

Po ashtu, ka të dhëna se disa shoqëri që nuk janë të regjistruara si SHPSF por punësojnë persona të cilët ofrojnë shërbime të sigurisë. Disa shoqëri që operojnë në sektorin e naftës, energjisë dhe transportit detar kanë krijuar drejtoritë e tyre të sigurisë ku sipas llogaritjeve del se në to punojnë qindra roje të sigurisë private.⁵⁵ Sektori bankar, që ka mbi 550 zyra në të gjithë Shqipërinë, llogaritet të ketë të punësuar qindra vetë si personel sigurie, të cilët janë të regjistruar si pjesë e stafit të zakonshëm të bankës.

⁵³ Page, M., Rynn, S., Taylor, Z. (2005). SALW dhe shoqëritë private të sigurimit në Evropën Juglindore: Një arsye ose efekt i pasigurisë? Publikimet SEESAC; fq. 9; Policia e Shtetit Shqiptar, komunikim zyrtar, e-mail, 21 maj 2015 dhe 4 gusht 2014; SHRSF-01, komunikimi personal, 18 janar 2015.

⁵⁴ SHRSF-03, komunikimi personal, 23 dhjetor 2014; SHRSF-01, komunikimi personal, 18 janar 2015; Përfaqësuesit e SHRSF-ve, Fokus Grup, 23 janar 2015.

⁵⁵ Siç është Albpetrol (www.albpetrol.al) që operon në prodhimin dhe tregtimin e produkteve të naftës; shoqëritë që operojnë në prodhimin, transmisionin dhe shpërndarjen e energjisë që përfshijnë Korporatën e Energjisë Shqiptare (www.kesh.al), Operatorin Shqiptar të Sistemit të Transmisionit (www.ost.al), Operatorin për Shpërndarjen e Energjisë (www.oshee.al); portet e Durrësit (www.apdurre.com.al) dhe Vlorës (www.portivlore.com).



Edhe pse statusi ligjor i praktikave të tilla është i paqartë, ato vazhdojnë të jenë të përhapura. Për më tepër, një numër biznesesh, si supermarketet, qendra biznesi, pallate banimi, shkolla private, shërbime parkimi, etj., punësojnë vetë rojet e sigurisë dhe nuk kontraktojnë SHPSF-të e licencuara.

Sipas vlerësimeve të përafërta nga intervistat me përfaqësues të SHPSF-ve, numri total i të punësuarve si roje sigurie që nuk janë subjekt i rregullimeve të parashikuara nga Ligji për Shërbimin Privat të Sigurisë Fizike, sepse nuk janë të licencuar, të deklaruar dhe/ose nuk punojnë për një SHPSF, mund të tejkalojë shifrën 10,000 vetë.⁵⁶

Shpërndarja gjeografike e shoqërive

Për sa i përket shpërndarjes gjeografike, më shumë se gjysma e shoqërive të regjistruara (rreth 150) janë me qendër në kryeqytet, Tiranë (shih Tabelën 3, më poshtë). Shpërndarja e SHPSF-ve jo vetëm pasqyron prirjen e përgjithshme të shpërndarjes së bizneseve në vend,⁵⁷ por edhe kërkesën për shërbime sigurie, e cila është më e lartë në këtu zonw.

Tabela 3: Qendra dhe madhësia e 14 SHPSF-ve në Shqipëri.

| | Shoqëritë | Qarku ku shoqëritë janë regjistruar | Numri i të punësuarve |
|-----|-----------|-------------------------------------|-----------------------|
| 1. | SHPSF-01 | Tiranë | 218 |
| 2. | SHPSF-02 | Tiranë | 164 |
| 3. | SHPSF-03 | Tiranë | 164 |
| 4. | SHPSF-04 | Fier | 159 |
| 5. | SHPSF-05 | Tiranë | 157 |
| 6. | SHPSF-06 | Tiranë | 156 |
| 7. | SHPSF-07 | Kukës | 154 |
| 8. | SHPSF-08 | Vlorë | 131 |
| 9. | SHPSF-09 | Tiranë | 158 |
| 10. | SHPSF-10 | Lezhë | 120 |
| 11. | SHPSF-11 | Durrës | 121 |
| 12. | SHPSF-12 | Tiranë | 112 |
| 13. | SHPSF-13 | Tiranë | 107 |
| 14. | SHPSF-14 | Tiranë | 111 |

Burimi: PSH 2014.⁵⁸

Shoqëritë dhe personeli

Në përgjithësi SHPSF-të në Shqipëri janë shoqëri private që zotërohen nga një, dy apo disa individë. Pjesa më e madhe e pronarëve janë ish biznesmenë të fushave të ndryshme, ndërsa gati 20% janë ish oficerë policie.⁵⁹ Në mënyrë që të rrisin gjasat për të fituar tenderët publikë disa nga pronarët kanë

⁵⁶ Përfaqësues i SHRSF-së, Fokus Grup, 23 janar 2015.

⁵⁷ Shqipëria ka një total prej rreth 104,275 ndërmarrjesh aktive dhe gjysma e tyre janë të përqendruara në rrethet e Tiranës dhe Durrësit (Korbi, A. dhe L. Lleshaj (2015). "Lizingu financiar në Shqipëri dhe kosto e tij e financimit", European Scientific Journal, Vëll. 11, Nr.07).

⁵⁸ Policia e Shtetit Shqiptar, komunikim zyrtar, e-mail, 4 gusht 2014.

⁵⁹ Kjo llogaritje është bërë bazuar në të dhëna të marra nga të intervistuarit.



themeluar më shumë se një shoqëri, gjë që u mundëson atyre të hyjnë në garë duke u paraqitur me më shumë oferta.⁶⁰

Drejtuesit teknikë bashkë me titullarët janë ligjërisht përgjegjës për menaxhimin e SHPSF-ve. Pozicioni i drejtuesit teknik u prezantua në ligjin e vitit 2001 me synim ndarjen e aspekteve që kanë të bëjnë me biznesin nga aspektet teknike dhe profesionalizimi i shoqërive, që më pas u konfirmuan edhe në Ligjin e vitit 2014 për Shërbimin Privat të Sigurisë Fizike.⁶¹ Kështu, ligji përcakton strukturën e shoqërive, duke kërkuar tre nivele hierarkie: titullarin, drejtuesin teknik, dhe punonjësit. Për të aplikuar për licencë, shoqëria duhet të ketë emëruar një administrator dhe një drejtues teknik, i cili duhet të ketë një certifikatë të lëshuar nga PSH.⁶²

Megjithatë, në praktikë, pronarët e shoqërive shpesh përfshihen në menaxhimin e përditshëm dhe marrin vendime të rëndësishme edhe të natyrës teknike. Këto vendime kanë ndikuar që kultura e punës së shoqërive të orientohet më shumë drejt fitimit sesa drejt profesionalizmit dhe integritetit.⁶³

Ligji përcakton titullarin si përfaqësues ligjor i SHPSF-së. Titullari duhet të:

- sigurojë respektimin e ligjeve dhe rregulloreve nga shoqëria, përfshirë respektimin e të drejtave të njeriut;
- sigurojë ofrimin e shërbimeve në përputhje me kontratën; dhe
- mbajë marrëdhëniet me PSH duke komunikuar dhe raportuar probleme dhe parregullsi.⁶⁴

Drejtuesi, apo drejtuesit teknikë të shoqërisë,⁶⁵ janë përgjegjës për “për drejtimin, menaxhimin dhe kontrollin e veprimtarisë së shërbimit privat të sigurisë fizike.”⁶⁶ Përgjegjësitë kryesore të drejtuesit teknik përfshijnë:

- harton dhe zbaton planin për mbrojtjen e subjektit ose objektit të përcaktuar në kontratë.
- siguron që punonjësit e shoqërisë kanë marrë edukimin dhe trajnimin e duhur përfshirë kuadrin ligjor dhe rregullat dhe procedurat për ruajtjen dhe përdorimin e armëve; dhe
- siguron bashkëpunimin me PSH-në në rast të incidenteve apo krimeve brenda zonës së përgjegjësisë së shoqërisë.⁶⁷

Masat administrative

Masat administrative përcaktohen për titullarin, drejtuesin apo drejtuesit teknik dhe punonjësit, në rast kundërvajtjesh ose shkelje të Ligjit të 2014. Masat administrohen nga PSH dhe përfshijnë vërejtje me shkrim ose heqjen e licencës për titullarin, vërejtje me shkrim apo heqjen e certifikatës për drejtuesin teknik dhe punonjësit si dhe gjoha financiare për të tre palët.⁶⁸ Ligji përcakton edhe llojet e shkeljeve dhe masat përkatëse si dhe autoritetet përgjegjëse brenda PSH-së për administrimin e secilës masë.⁶⁹

60 Këto informacione janë shkëmbyer gjatë një numri intervistash me pronarët dhe personelin e SHRSF-ve. Shih gjithashtu pjesën ‘Prokurimi Publik’, më poshtë.

61 Ligji për shërbimin privat të sigurisë fizike (2014), neni 18.

62 Po aty., neni 14.

63 Përfaqësues i SHRSF-së, Fokus Grup, 23 janar 2015.

64 Ligji për shërbimin privat të sigurisë fizike (2014), neni 24.

65 SHRSF-të mund të marrin dy kategori të licencave. Për secilën kategori ata duhet të punësojë një drejtor teknik të veçantë. Ligji për shërbimin privat të sigurisë fizike (2014), neni 8. Shih gjithashtu pjesën ‘Licencimi i Shoqërive’, më sipër, p. X.).

66 Po aty., neni 25.

67 Po aty., neni 26.

68 Po aty., nenet 38, 39.

69 Po aty., nenet 40, - 47.



Influenca Politike

Edhe pse ligjvënësit janë përpjekur të anashkalojnë politizimin e sektorit privat të sigurisë nëpërmjet ndërhyrjeve të ndryshme si miratimi në vitin 1995 i një dispozitë tek ligji i vitit 1993 që ndalonte formimin e shoqatave nga ana e shoqërive private të sigurisë,⁷⁰ sektori privat i sigurisë ndikimit ndikimin të politikanëve dhe nëpunësve të shtetit.⁷¹

Ligji i vitit 2001 u përpoq të trajtojë çështjen e politizimit duke detyruar shoqëritë të caktojnë një drejtues teknik, i cili është përgjegjës për administrimin e SHPSF-ve.⁷² Arsyetimi qëndronte pas faktit se edhe nëse pronarët e SHPSF-ve mund të kishin lidhje politike, delegimi i punëve të përditshme të SHPSF-ve në duart e drejtuesit teknik do të bënte të mundur shmangien e ndikimit të bindjeve politike të pronarit mbi aktivitetet e SHPSF-ve.

Megjithatë, edhe vendosja me ligj e drejtuesve teknikë nuk e ka zgjidhur problemin e politizimit, pasi pronarët ende marrin vendime madhore brenda shoqërive, veçanërisht rreth veprimtarisë së këtyre të fundit.⁷³ Veç kësaj, në përgjithësi shoqëritë i kultivojnë lidhjet e tyre politike në mënyrë që të shtojnë mundësinë e marrjes së kontratave më shtetin.⁷⁴

Gjatë këtyre viteve, shoqëritë kanë konstatuar se lidhja me partitë në pushtet mund të ketë edhe anë negative, veçanërisht kur partia të cilën ata mbështesin largohet nga pushteti dhe kalon në opozitë dhe ata humbasin lidhjet e drejtpërdrejta me vendimmarrësit. Duke pasur parasysh se refuzimi për ripërtëritjen e licencës nga PSH-ja është përdorur shpesh si mjet presioni dhe për të larguar shoqëritë nga tregu,⁷⁵ SHPSF-të kanë lobuar fuqimisht për të hequr dispozitën për ripërtëritjen e licencave. Rrjedhimisht, Ligji aktual i Shërbimit Privat të Sigurisë Fizike (2014) nuk përcakton kufij për kohëzgjatjen e një licence.⁷⁶

Profesionalizmi dhe trajnimi

Pjesa më e madhe e stafit të SHPSF-ve janë të punësuarit si roje sigurie. Megjithatë, këto vitet e fundit personeli i shoqërive është bërë më i larmishëm duke përfshirë punonjës të specializuar në teknologjinë e informacionit dhe komunikimit. Edhe pse i dominuar kryesisht nga meshkujt, ka një numër të vogël femrash që kanë filluar të punësohen në këtë sektor.

Ligji për Shërbimin Privat të Sigurisë Fizike (2014) përcakton se punonjësit e SHPSF-ve janë të detyruar të respektojnë ligjet e vendit, rregulloret dhe standardet etike.⁷⁷ Ligji, po ashtu, kërkon që të gjithë punonjësit e SHPSF-ve të pajisen me certifikatë nga PSH. Certifikatat për punonjësit lëshohen nga Drejtori i Policisë së Qarkut brenda 30 ditëve nga data e aplikimit, pas shqyrtimit nga Komisioni

70 Ligji nr. 7985, datë 13.9.1995, "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 7696 të datës 7.4.1993 Mbi shërbimin e rojeve civile" neni 1. Për më shumë informacion mbi ndalimin e shoqatave të industrisë, shih seksionin "Vetë-organizimi i punëdhënësve dhe punëtorëve".

71 Page, M., S. Rynn dhe Z. Taylor (2005). SALW dhe shoqëritë private të sigurimit në Evropën juglindore: Një arsye ose efekt i pasigurisë?, Publikimet SEESAC, fq. 12.

72 Ligji për shërbimin privat të sigurisë fizike (2014), neni 25. Për Drejtorin teknik, shihni edhe në seksionin: "Shoqëritë dhe personeli", më lart.

73 Mbi ndikimin e pronarëve të SHRSF-ve në shoqëritë e tyre, shih gjithashtu pjesën 'Shoqëritë dhe personeli', më lart.

74 SHRSF-11, komunikim personal, 12 dhjetor 2014; SHRSF-01, komunikim personal, 18 janar 2015; SHRSF-20, komunikim personal, 10 janar 2015; Përfaqësuesit e SHRSF-ve, Fokus Grup, 23 janar 2015.

75 Biznes-01, komunikim personal, 15 janar 2015.

76 Ligji për shërbimin e sigurimit fizik privat (2014), neni 6/3.

77 Po aty., neni 32.



i Certifikimit (KC).^{78, 79}

Një nga kushtet për marrjen e certifikatës është që punonjësit e interesuar të shërbimit të kenë ndjekur një trajnim profesional të ofruar nga PSH apo një qendër e licencuar trajnimi dhe të kenë kaluar provimin lidhur me njohuritë që kanë marrë.⁸⁰ Për të përmirësuar cilësinë e trajnimit, ligji i vitit 2014 parashikon që trajnimi duhet të mbikëqyret edhe nga PSH si dhe lejon funksionimin e qendrave private, të cilat duhet të diversifikojnë ofertat e trajnimit.^{81, 82}

Sipas profesionistëve të SHPSF-ve, ky trajnim bazë është më shumë një formalitet pasi trajnimi në vendin e punës konsiderohet më i rëndësishëm.⁸³ Modulet trajnuese për trajnimin e brenda SHPSF-ve janë zakonisht me përmbajtje normative dhe përfshijnë njohuri teorike të kuadrit ligjor dhe rregulloreve, reagimi në rast aksidenti, ndihmën e parë në rast emergjence, ndërhyrjen dhe menaxhimin e konfliktit, përgatitjen psikologjike dhe fizike për përballimin e situatave të vështira. Modulet më specifike të trajnimit përfshijnë trajnimin taktik dhe operativ për shërbimet e mbrojtjes dhe shoqërimin, rastet e ndërhyrjes për operacione të posaçme, përdorimin e armëve të zjarrit, trajnimin anti-eksploziv si dhe trainime mbi parimet e respektimit të të drejtave të njeriut.

Megjithatë, cilësia e trajnimit brenda SHPSF-ve varet shumë nga prioritetet e shoqërisë, kapacitetet dhe burimet që ato kanë apo duan të vënë në dispozicion. Disa prej të intervistuarve thonë se shoqëritë e vogla, të cilat ofrojnë kryesisht ruajtjen e objekteve dhe që kanë më pak punonjës, i shohin trajnimet si një kosto shtesë, ndërsa shoqëritë e mëdha janë më të interesuar në trajnim e punonjësve dhe në disa raste edhe kanë punësuar konsulentë të huaj për të hartuar module specifike të tilla si mbrojtja dhe shoqërimi i personave.⁸⁴

Sidoqoftë, shumë shoqëri nuk e shohin trajnimin e punonjësve si një investim i vlefshëm duke qenë se qarkullimi i stafit në këtë sektor është mjaft i lartë. Shpesh, punonjësit largohen para se shoqëritë të mund të vjelin frytet nga trajnimi që ata u kanë mundësuar.⁸⁵ Për më tepër, klientët shpesh nuk kërkojnë shërbime cilësore. Madje, janë të gatshëm të kontraktojnë SHPSF që kanë çmim më të ulët dhe ofrojnë shërbim më pak profesional. Vetë punonjësit rrallë ndihen të nxitur për t'u aftësuar profesionalisht për shkak se ajo që marrin në këmbim është e pakonsiderueshme. Pjesa më e madhe e shoqërive kanë hierarki horizontale, kështu që profesionalizmi dhe performanca e mirë rrallë rezultojnë në ngritje në detyrë apo shpërblime të tjera (financiare).⁸⁶

78 Po aty., neni 5.

79 Kriteret e certifikimit të punonjësve përfshijnë: të qenit shtetas shqiptar mbi 18 vjeç; të kenë përfunduar shkollën e mesme; të kenë kryer trajnime profesionale të ofruara nga PSHSH apo qendrat e licencuara të trajnimit dhe të kenë kaluar provimin përkatës; të përmbushin kriteret e besueshmërisë, të mos ketë qenë të dënuar për vepra penale. (Ligji për shërbimet private të sigurimit fizik (2014), neni 12/1) nëse aplikuesi është një ish polic apo oficer ushtarak, përfundimi i trajnimeve profesionale nuk është i detyrueshëm. (Po aty., nen. 12, 2).

80 Ligji për shërbimin e sigurimit fizik privat (2014), neni 12/1.

81 Po aty., neni 29.

82 Disa shoqëri kanë identifikuar trajnimin si një treg të ardhshëm të mundshëm me një shoqëri që nxiton drejt ndërtimit të një objekti pesë milion eurosh për trajnime. (Vizion Plus. "Pelikan Security inauguron ambientet e reja". 27 shtator 2014 Gjendet në: <http://vizionplus.al/pelikan-security-inaguron-ambientet-e-reja/>).

83 Ky është një përfundim i intervistave ballë për ballë të bëra me përfaqësuesit e shoqërive private të sigurisë.

84 Përfaqësues i SHRSF-së, Fokus Grup, 23 janar 2015.

85 Banka-01, komunikimi personal, 20 nëntor 2014.

86 Ky është një përfundim i intervistave ballë për ballë të bëra me punonjësit e sigurimit privat.



Rregullimi i marrëdhënieve mes SHPSF-ve dhe kontraktorëve të tyre

Ligji i vitit 2014 synon të sigurojë cilësinë e shërbimeve duke përcaktuar detyrimet kryesore që duhet të përmbushin SHPSF-të kur hyjnë në marrëdhënie kontraktuale me klientët e tyre. Ligji parashikon që kontrata duhet të specifikojë kategorinë e licencës, përshkrimin e objektit që duhet ruajtur, numrin e rojave, llojin e armatimit dhe uniformat e përdorura nga SHPSF-ja, si dhe detyrimet financiare. Për mbrojtjen e objekteve të rëndësës së lartë, plani i mbrojtjes duhet të miratohet nga PSH në përputhje me udhëzimet e përcaktuara me Vendim të Këshillit të Ministrave.⁸⁷

Ligji ndalon që SHPSF-të të nënkontraktjnë shërbimet e tyre dhe i detyron ato të krijojnë qendra të kontrollit të shërbimit (QKSH) në të gjitha zonat ku ato operojnë. QKSH-të duhet të jenë funksionale 24 orë në ditë, shtatë ditë në javë, dhe të pajisen me mjete të komunikimit dhe vëzhgimit.⁸⁸ PSH ka përgjegjësinë të kontrollojë nëse shërbimi ofrohet në përputhje me ligjin dhe kontratën e lidhur.⁸⁹ Në kompetencat e saj përfshihen monitorimi dhe inspektimi. Këto kompetenca shtellohen më tej në rregulloren e miratuar nga Ministri i Brendshëm.⁹⁰

Prokurimi publik

Prokurimi publik në Shqipëri, pavarësisht disa përmirësimeve, mbetet ende mjaft i prekur nga korrupsioni.^{91,92} Ndër problemet kryesore të identifikuar në prokurimin e shërbimeve private të sigurisë përfshihen mungesa e transparencës dhe favorizimet në procesin e përzgjedhjes si dhe përzgjedhja e kontraktuesve bazuar në ofertën me çmimin më të ulët. Buletinet e Prokurimit Publik tregojnë se institucionet shtetërore zgjedhin shoqëritë private të sigurisë në bazë të ofertës më të ulët apo çmimit më të ulët të ofruar, pa asnjë kriter zyrtar për cilësinë e shërbimeve. Shpesh ato prokurojnë shërbime sigurie duke llogaritur kostot e shërbimeve në bazë të pagës minimale.⁹³ Në planin afatgjatë, këto praktika kanë pasur ndikim negativ në zhvillimin e tregut dhe cilësinë e shërbimeve.

Legjislacioni shqiptar parashikon 7 lloje procedurash standarde prokurimi dhe kushtet ku lejohet përdorimi i secilës prej tyre.⁹⁴ Nga hulumtimi u konstatua se gjatë vitit 2014 rreth 12% (106 nga 867) e tenderëve publikë janë zhvilluar nëpërmjet “procedurës së hapur”.⁹⁵ 362 tendera janë zhvilluar nëpërmjet ‘kërkesës për propozim’,⁹⁶ ku autoriteti kontraktues fton të paktën pesë shoqëri për të marrë pjesë në tender dhe 399 tendera janë realizuar nëpërmjet ‘procedurës me negociim pa shpallje paraprake. Procedura e fundit nuk parashikon shpalljen e njoftimit por përzgjedhjen e një numri shoqëri nga autoriteti kontraktues.⁹⁷ Kjo procedurë duhet të përdoret vetëm në raste të veçanta.⁹⁸

87 Ligji për shërbimet e sigurisë fizike (2014), nen. 18.

88 Po aty., nenet 18, 22.

89 Po aty., neni 19.

90 Rregullorja e Ministrisë të Brendshme “Për funksionimin e shërbimeve private të sigurisë fizike” (Nr.157) (2015).

91 Chêne, M. (2010). “Anti- korrupsioni dhe reforma e policisë”, U4 përgjigja e ekspertit, Qendra Burimore Anti-Korrupsion, Nr. 247.

92 Komisioni Evropian (2014). Raporti i Progresit të Shqipërisë 2014.

93 Përfaqësues i SHRSF-së, Fokus Grup, 23 janar 2015.

94 Ligji nr. 9643, datë 30.11.2006 (i modifikuar), “Për Prokurimin Publik”. Më tutje: Ligji për Prokurimin Publik (2006), Nen. 29, 30, 31, 32, 33, dhe 34.

95 Ligji për Prokurimin Publik (2006), Nen. 30/1.

96 Po aty., neni 34.

97 Po aty., neni 33/1.

98 Po aty.



Besimi i SHPSF-ve në procesin e prokurimit është i ulët dhe një pjesë e konsiderueshme e rezultateve apelohen nga shoqëritë që nuk kanë fituar.⁹⁹ Përfaqësues të SHPSF-ve pohojnë se nuk është e mundur të fitohet një tender pa paguar ryshfet (gati 10% e vlerës së prokurimit), pa pasur lidhje me politikanë të nivelit të lartë, ose të dyja.¹⁰⁰ Në mënyrë që të rrisin gjasat për të fituar, disa prej pronarëve kanë krijuar më shumë se një shoqëri në mënyrë që të marrin pjesë në të njëjtin procedurë prokurimi publik, duke paraqitur disa oferta.¹⁰¹ Në periudhën nga 2012 deri në 2014 një numër i vogël shoqëri kanë fituar vazhdimisht tendera publikë, duke kapur shumën prej 10% të shumës totale vjetore të tenderëve.¹⁰²

Tabela 4: Aksesi në fondet publike nga 5 SHPSF gjatë 2012 - 2014

| SHPSF | Tenderë publikë të fituar në 2012 | Shuma totale e parave të përfituara në 2012 (EUR) ¹⁰³ | Tenderë publikë të fituar në 2013 | Shuma totale e parave të përfituara në 2013 (EUR) | Tenderë publikë të fituar në 2014 | Shuma totale e parave të përfituara në 2014 (EUR) |
|---|-----------------------------------|--|-----------------------------------|---|-----------------------------------|---|
| SHPSF-05 | 83 | 749 mijë | 80 | 663 mijë | 78 | 524 mijë |
| SHPSF-03 | 39 | 788 mijë | 53 | 915 mijë | 45 | 651 mijë |
| SHPSF-06 | 16 | 144 mijë | 36 | 440 mijë | 46 | 384 mijë |
| SHPSF-07 | 21 | 206 mijë | 35 | 399 mijë | 41 | 299 mijë |
| SHPSF-18 | 14 | 108 mijë | 17 | 132 mijë | 24 | 239 mijë |
| Numri total i tenderëve publik te fituar nga pesë SHPSF | 173 | 1.9 milion | 221 | 2.5 milion | 234 | 2.1 milion |
| Numri/vlera totale e tenderëve publikë | 711 | 9.2 milion | 800 | 10.4 milion | 867 | 10.9 milion |

Burimi: QKR (2012-2014); APP (2012-2014)¹⁰⁴

Çmimet dhe vlera e shërbimeve private të sigurisë

Si rregull, kostoja e shërbimeve llogaritet mbi bazë të shpenzimeve të pagës bruto për një roje shumëzuar me numrin total të rojeve. Edhe kostot e tjera dhe ato administrative llogariten, por paga e rojeve përbën pjesën kryesore të shpenzimeve. Klientët si në sektorin publik ashtu edhe në atë privat prirën të kontraktojnë SHPSF-të që bien dakord me çmimin më të ulët në vend të SHPSF-ve që u

99 Analiza e vendimeve të lëshuara nga Autoriteti Shqiptar i Konkurrencës (2012, 2013, 2014) <http://www.caa.gov.al/decisions/list/page/1>.

100 Kjo ishte përshtypja e përgjithshme e të gjithë të intervistuarve.

101 Analiza e buletineve të prokurimit 2012-2014 të Agjencisë së Prokurimit Publik Shqiptar tregoi se kishte disa raste mospërputhjeje në mes të numrit të identifikimit (NUISS) dhe emrave të tri shoqërive (SHRSF-03, SHRSF-20 dhe SHRSF-19). Teorikisht, deklarimi i gabuar i të dhënave të fituesit të tenderit publik duhet të kenë çuar në anulimin e procesit të tenderimit, por kjo nuk ka ndodhur në praktikë. Kur u është kërkuar të shpjegojnë këtë mospërputhje, përfaqësuesit e SHRSF-ve që kanë marrë pjesë në fokus grup kanë konfirmuar se themelimi i disa shoqërive është e njohur në praktikë.

102 Intervistë, (SHRSF-05).

103 Të gjitha shumat janë konvertuar nga leku shqiptar në euro duke përdorur shkallën e këmbimit prej 1 = 140.

104 Agjencia e Prokurimit Publik, Buletinet Javore (2012-2014); Analiza e vendimeve të lëshuara nga Autoriteti Shqiptar i Konkurrencës (2012, 2013, 2014) <http://www.caa.gov.al/decisions/list/page/1>. Qendra Kombëtare e Regjistrimit, Kërko për Subjekt (2012-2014), http://www.qkr.gov.al/nrc/Kerko_Per_Subjekt.aspx.



ofrojnë shërbime cilësore. Për shembull, çmimi i ofruar nga bankat për një roje ka ardhur duke u ulur vazhdimisht dhe pothuaj është përgjysmuar në dhjetë viteve e fundit.¹⁰⁵ Në një treg me konkurrencë të lartë, SHPSF mendojnë se çmimet më të ulëta janë e vetmja mënyrë për të siguruar kontrata.¹⁰⁶ Në planin afatgjatë, vetëm shoqëritë e mëdha do të përfitojnë nga kjo dukuri, sepse shoqëritë më të vogla nuk do të jenë në gjendje të përballojnë financiarisht koston e ofrimit të shërbimeve.

Për të mbijetuar, disa SHPSF përdorin metoda jo plotësisht të ligjshme ose edhe të paligjshme për të kursyer para. Shqyrtimi i tërësishëm i bilanceve financiare dhe të dhënave të punësimit tregojnë mospërputhje midis të ardhurave të siguruar nga prokurimi publik, të ardhurave totale të deklaruara, dhe numrit të punonjësve që ato kanë. Për shembull, mund të konstatohet nga Tabela 6, më poshtë, megjithse SHPSF-10 ka 120 punonjës, një numër më i lartë se 112 punonjës të SHPSF-12, ajo shoqëri ka deklaruar 7-10 herë më pak të ardhura se SHPSF-12 gjatë periudhës në shqyrtim. Mospërputhje të tilla janë evidente në përmasa të ndryshme edhe për SHPSF tjera, edhe pse shoqëritë ofrojnë të njëjtin shërbim dhe me çmime pothuajse të njëjta. Kjo tregon se disa SHPSF përfitojnë nga boshllëqet në sistem dhe mungesën e efikasitetit të institucioneve përgjegjëse për deklarimin e të ardhurave dhe tatimeve për shmangien e taksave.

Tabela 6: Të ardhurat e deklaruara të SHPSF-ve për vitet 2012 dhe 2013 dhe numri i të punonjësve

| | SHPSF | Të ardhurat e deklaruara në 2012 (EUR) | Të ardhurat e deklaruara në 2013 (EUR) | Numri i rojeve në vitin 2014 | Numri i objekteve të ruajtura në 2014 |
|-----|----------|--|--|------------------------------|---------------------------------------|
| 1. | SHPSF-01 | 1.6 milion | 2.7 milion | 218 | 61 |
| 2. | SHPSF-02 | - | - | 164 | 92 |
| 3. | SHPSF-03 | 1.5 milion | 1.8 milion | 164 | 68 |
| 4. | SHPSF-04 | 646 mijë | 918 mijë | 159 | 38 |
| 5. | SHPSF-05 | 116 mijë | - | 157 | 81 |
| 6. | SHPSF-06 | 222 mijë | 277 mijë | 156 | 76 |
| 7. | SHPSF-07 | 320 mijë | 295 mijë | 154 | 38 |
| 8. | SHPSF-08 | 1.1 milion | 785 mijë | 131 | 61 |
| 9. | SHPSF-09 | 146 mijë | 211 mijë | 158 | 9 |
| 10. | SHPSF-10 | 175 mijë | 133 mijë | 120 | 42 |
| 11. | SHPSF-11 | - | - | 121 | 10 |
| 12. | SHPSF-12 | 1.3 milion | 1.3 milion | 112 | 32 |
| 13. | SHPSF-13 | 2.4 milion | 2.3 milion | 107 | 30 |
| 14. | SHPSF-14 | 88 mijë | 513 mijë | 111 | 16 |

Burimi: QKR (2012-2014); APP (2012-2014)¹⁰⁷

¹⁰⁵ Banka-02, komunikimi personal, 20 nëntor 2014.

¹⁰⁶ Shih seksionin mbi "prokurimin publik", më sipër, f. X, për dinamikën e ofertimit me çmim të ulët midis shoqërive konkurruese në të cilat organet shtetërore nëpërmjet praktikave të prokurimit publik janë bërë bashkëfajtores.

¹⁰⁷ Policia e Shtetit Shqiptar, komunikim zyrtar, e-mail, 4 gusht 2014.

Qendra Kombëtare e Regjistrimit, Kërko për Subjekt (2012-2014), http://www.qkr.gov.al/nrc/Kerko_Per_Subjekt.aspx.



Kushtet e punës

Ulja e çmimit për shërbimet private të sigurisë ka pasur një ndikim negativ edhe tek kushtet e punës së stafit të SHPSF-ve. Siç u përshkrua më sipër,¹⁰⁸ në përpjekje për të ulur çmimet me qëllim tërheqjen e klientëve, SHPSF-të përpiqen të minimizojnë koston që vjen nga puna.

Pagat e punonjësve të SHPSF-ve në Shqipëri janë mjaft të ulëta dhe pothuaj të njëjta, ose diçka më lartë se paga minimale (22,000 lekë ose 157 Euro).¹⁰⁹ Kostoja e krahut të punës është në përgjithësi e ulët në Shqipëri, një vend ku niveli i papunësisë është i lartë.¹¹⁰ Pagat në sektorë të ngjashëm shërbimi në Shqipëri nuk janë më mira, gjë që do të thotë se vendet e punës të lidhura me sigurinë e ofruar privatisht nuk janë as më shumë e as më pak tërheqëse sesa vendet e punës në sektorët e tjerë.

Për shkak të situatës së përgjithshme ekonomike në vend, punonjësit e SHPSF-ve janë veçanërisht të cenusur ndaj praktikave abuzive nga punëdhënësit e tyre. Inspektorati Shtetëror i Punës ka vëzhguar praktika të tilla, si orë pune të papaguara, pagesë të njëjtë edhe për turnet e natës, fundjavat dhe ditët e festave apo dhe mospagim të kontributeve të sigurimeve shoqërore.¹¹¹ Punonjësit priren t'i tolerojnë këto praktika, sepse kanë frikën e humbjes së vendit të punës, në një treg ku është e vështirë të sigurohet punësimi, në mënyrë të veçantë për njerëz me kualifikim të ulët.¹¹²

Për të siguruar një trajtim më të drejtë për punonjësit e SHPSF-ve dhe për të përmirësuar cilësinë e shërbimeve të ofruara, Ligji për Shërbimin Privat të Sigurisë Fizike detyron SHPSF-të t'u paguajnë punonjësve të tyre një pagë të paktën 50% mbi pagën minimale të përcaktuar në ligj.¹¹³ Megjithatë, zbatimi ka qenë i ngadaltë nga koha e miratimit të ligjit deri në mes të vitit 2015, për shkak të mungesës së akteve nënligjore përkatëse dhe kohës që i duhet tregut për të amortizuar koston e shtuar.

Vetë-organizimi i sektorit

Vetë-organizimi i SHPSF-ve është mjaft i dobët dhe është ende në fazat fillestare. Kjo ka ardhur fillimisht për shkak të kufizimeve të kornizës ligjore por dhe prej ndikimit politik që ka shpënë në ndarje të sektorit mbi baza politike. Në përpjekje për të parandaluar politizimin e SHPSF-ve (të cilat qeveria e kryesuar nga Partia Demokratike e Shqipërisë në atë kohë, i ka parë të lidhura ngushtë me institucionet e sigurisë të regjimit të mëparshëm komunist), amendamentet e ligjit 1995 ndalnin krijimin e shoqatave të SHPSF-ve.^{114,115}

Në vitin 2004, pronar i një SHPSF-je themeloi një shoqatë të SHPSF-ve por pa mundur të tërheqë shumë shoqëri të tjera në radhët e veta.¹¹⁶ Dyshime se ky bashkim ishte kryesisht një përpjekje për të fituar mbështetje ndaj konkurrentëve shpunë në përpjekje për të themeluar një shoqatë tjetër

108 Shih seksionin 'Çmimet dhe vlera e shërbimeve private të sigurisë', më lart. f. x.

109 Ky është një përfundim i intervistave ballë për ballë të bëra me punonjësit e sigurimit privat.

110 Pagat tashmë kanë rënë në Shqipëri si rezultat i nën-vlerësimit të valutës vendase gjatë viteve të kaluara.

111 Inspektorati Shqiptar i Punës, komunikim zyrtar, e-mail, 23 korrik 2014.

112 Shënim: Papunësia në Shqipëri për periudhën 2007-2014 sipas Institutit Shqiptar të Statistikave (INSTAT). për grupmoshën 15-29 vjeç, norma e papunësisë është rritur nga 22.8% në 2007, në 35.6% në vitin 2014, kurse për grupmoshën 30-64, ajo është rritur nga 10.7% në 2007 në 14% në vitin 2014. <http://www.instat.gov.al/en/themes/labour-market.aspx>.

113 Ligji për shërbimin e sigurisë fizike (2014), neni 18.

114 Ligji nr. 7985, datë 13.9.1995, "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 7696 të datës 7.4.1993 Mbi shërbimin e rojeve civile" neni 1.

115 Dyrmishi, A. et al (2011). Analiza kontekstuale dhe kronologjia e reformës së sektorit të sigurisë në Shqipëri 1991-2009. Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim, Tiranë, Shqipëri. Sektori ende ka përfunduar i politizuar për shkak të praktikave korruptive në procedurën e dhënies së licencave. Shih seksionin "ndikimi politik", më lart. f. X.

116 SHRSF-03, komunikimi personal, 23 dhjetor 2014.



por dhe kjo nuk arriti të ketë ndonjë mbështetje të gjerë. Ndërkohë që përpjekej për organizimin e sektorit janë bërë edhe nga Bziness Albania, që është një shoqatë kombëtare e biznesit të madh.¹¹⁷

Pas miratimit të ligjit në vitin 2014, ka pasur një përpjekje për të kapërcyer pengesat mes shoqërive dhe për të përmirësuar organizimin brenda sektorit. Në shkurt 2015 u krijua Unioni i Shoqërive të Ruajtjes Fizike të Shqipërisë (Union Security Albania) si një organizatë ombrellë për më shumë se 60 SHPSF.¹¹⁸ Ky union është regjistruar si organizatë jo-fitimprurëse dhe ka një statut e rregullore të brendshme.¹¹⁹ Objektivat kryesore të unionit janë: mbrojtja e interesave të tyre profesionale, intelektuale, etike, shoqërore dhe materiale të anëtarëve të Unionit. Këtu futen rritja e përgatitjes profesionale të anëtarëve të shoqatës si dhe rritjen e luftës kundra elementëve keqbërës, perfeksionin e informimit objektiv për çështjet e sigurisë, rritjen e performancës profesionale dhe etike të anëtarëve të Unionit dhe shoqërisë, marrjen e nismave ligjore për goditjen e elementit keqbërës, mundësimin e kryerjes së kërkimeve shkencore, botime me vlera, etj.¹²⁰ Unioni synon të miratojë edhe një kod të sjelljes, por deri tani përpjekjet janë përqendruar në konsolidimin e brendshëm të organizatës dhe miratimin e akteve nënligjore të nevojshme për zbatimin e legjisllacionit të miratuar së fundmi (për SHPSF-të, për armët, për përdorimin e armëve).¹²¹

Organizimi i punonjësve të sektorit është po ashtu i pazhvilluar. Aktualisht ekziston një Union i Punonjësve të Sigurisë, anëtar i Federatës së Sindikatave të Punonjësve të Shërbimit Policor të Shqipërisë,¹²² por roli i tij është më shumë simbolik duke qenë se ka asnjë marrëveshje kolektive të nënshkruar me punëdhënësit.¹²³

Kontrolli dhe mbikëqyrja

Institucionet që kanë funksione kontrolli janë Ministria e Brendshme, Ministria e Financave dhe Ministria e Punës. Kompetencat e këtyre institucioneve përfshijnë kompetencat për të miratuar rregulla dhe rregullore (shih Tabelën 7), si dhe kompetencat për të kontrolluar të zbatimin dhe respektimin e kuadrit ligjor si dhe rregullave dhe rregulloreve të nxjerra prej tyre.

117 Faqja Kryesore e Business Albania, www.biznesalbania.org.al.

118 Gazeta telegraf. "Themelohet Union i Shoqërive të Ruajtjes së Sigurisë". 19 mars 2015 Gjendet në: <http://telegraf.al/aktualitet/themelohet-unioni-i-shoqerive-te-ruajtjes-fizike-te-shqiperise>.

119 Kryetari i bordit menaxhues të BSSH, komunikimi zyrtar, e-mail, më 10 prill 2015.

120 Komunikatë për shtyp e BSSH, dhe dërgimi i tyre nëpërmjet email-it, 27 Mars 2015.

121 Kryetari i bordit menaxhues të BSSH, komunikimi personal, e-mail, më 6 prill 2015.

122 Federata e Sindikatave të Shërbimit Policor të Shqipërisë, Faqja kryesore <http://kssh.org/en/federatat/federata-e-sindikatave-te-sherbimit-policor/>.

123 Tjetër-03, komunikimi personal, 6 maj 2015.



Tabela 7. Kompetencat e Ministrisë të Brendshme për të miratuar rregulla dhe rregullore

| Sipas Ligjit "Për Shërbimin Privat të Sigurisë Fizike" | Sipas Ligjit "Për armët" |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> Nxjerr rregulloret mbi licencimin dhe shqyrtimin Nxjerr rregulloret për përbërjen, kompetencat dhe rregulloren e procedurave të Komisioni i Shqyrtimit të Ankesave të ngritur në Drejtorinë e Përgjithshme të Policisë së Shtetit Nxjerr rregulloret për kompetencat e kontrollit të Drejtorisë së Përgjithshme të Policisë dhe Policisë së Qarkut Nxjerr rregullore mbi uniformat dhe simbollet e SHPSF-ve Nxjerr rregullore mbi programet e trajnimit dhe kohëzgjatjen e tyre Nxjerr rregulloret mbi pajisjet që SHPSF-të lejohen të përdorin Nxjerr rregulloret për kompetencat dhe përgjegjësitë për administrimin e sanksioneve Nxjerr rregullore për tarifatat (bashkë me Ministrinë e Financave) | <ul style="list-style-type: none"> Nxjerr rregullore mbi qitjen eksperimentale Nxjerr rregulloret mbi trajnimin teorik dhe praktik për përdorimin e armëve Nxjerr udhëzimet mbi aftësinë mendore dhe fizike të atyre që përdorin armë Nxjerr rregullore për komisionet mbi lëshimin e licencave dhe autorizimeve Nxjerr rregulloret për tarifatat (bashkë me Ministrinë e Financave) |

Burimi: Ligji nr. 75, datë 10.07.2014, "Për Shërbimin Privat të Sigurisë Fizike"; Ligji nr. 74, datë 10.07.2014, "Për armët"

Vlerësimi i kontrollit nga këto institucione është i vështirë pasi ka pak informacion mbi zbatimin nga SHPSF-të të ligjeve dhe akteve nënligjor të miratuara nga ministrat. Nuk ekzistojnë raporte publike për mbikëqyrjen e punës së PSH-së nga ana e ministrive në zbatimin e kompetencës së kontrollit. Gjithsesi, në raportin vjetor dërguar ministrat PSH përfshihet një seksion për SHPSF-të.¹²⁴

Parlamenti shqiptar ka kontribuar në mbikëqyrjen e sektorit nëpërmjet miratimit të legjislationit, por asnjëherë nuk ka organizuar seanca të veçanta dëgjimore për çështje që lidhen me sektorin privat të sigurisë. Për më tepër Parlamenti shqiptar nuk duket se kupton plotësisht rëndësinë dhe ndikimin e sektorit në çështje të sigurisë. Përkundër gamës së çështjeve që lidhen me këtë sektor dhe të shtjelluara në këtë studim, debati në Komisionin Parlamentar për Sigurinë Kombëtare dhe në seancën plenare të Parlamentit gjatë diskutimit për ligjin për shoqëritë private të sigurisë u fokusua vetëm në liberalizimin e qendrave private të trajnimit dhe përmirësimin e pagave të punonjësve.^{125, 126}

Mbikëqyrja nga institucionet e pavarura është mjaft e kufizuar, duke qenë se kompetencat e tyre fokusohen kryesisht tek agjencitë qeveritare. I vetmi institucion i pavarur që ka kompetenca mbikëqyrëse

¹²⁴ POL-01, komunikimi personal, 13 janar 2015.

¹²⁵ Komisioni Parlamentar për Sigurinë Kombëtare, "Procesverbali i mbledhjes së 08.07.2014", Dokumenti Parlamentar, fq. 29-41, http://www.parlament.al/web/pub/komisioni_i_sigurise_date_08_07_0214_18382_1.pdf.

¹²⁶ Parlamenti i Republikës së Shqipërisë, "Procesverbali i mbledhjes së 10.07.2014", dokument parlamentare, Legjislatura e 8-të, fq. 39-41, http://www.parlament.al/web/pub/proc_10_07_2014_18272_1.pdf.



mbi SHPSF-të është Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjes së të Dhënave Personale (KDIMDH).¹²⁷ Sipas Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale, SHPSF-të duhet të informojnë zyrën e KDIMDH-së për respektimin nga ana e tyre të të dhënave personale gjatë përpunimit, ruajtjes dhe transferimit të tyre.¹²⁸ Duke marrë në konsideratë përdorimin e gjerë të sistemeve të mbikëqyrjes me video-kamera, SHPSF-të kanë akses tek të dhënat personale të individëve, gjë që mbart rrezikun e keqpërdorimit. Megjithatë, raportet e KDIMDH-së nuk japin të dhëna rreth nivelit të respektimi apo shpërdorimit të të dhënave personale nga ana e SHPSF.^{129, 130}

Përveç mungesës së debatit dhe vëmendjes nga ana e politikbërësve për sektorin privat të sigurisë, edhe raportimet e mediave kanë qenë të pakta në këtë drejtim. SHPSF-të kanë ardhur në vëmendjen e mediave (dhe rrjedhimisht edhe të publikut) vetëm në rastet e incidenteve, pa u thelluar në raporte të mëtejshme mbi çështjet dhe problematikat me të cilat përballet sektori.

Konkluzione dhe Rekomandime

Ky studim ka analizuar sektorin privat të sigurisë në Shqipëri. Për shkak të mungesës së hulumtimeve të tjera mbi këtë sektor, analiza bazohet kryesisht në të dhënat parësore si legjislacioni dhe rregulloret, tek të dhënat zyrtare mbi punësimin dhe të ardhurat si dhe faqet zyrtare të agjencive shtetërore e SHPSF-ve. Gjithsesi, të dhëna të pamjaftueshme të sektorit dhe një lloj hezitimi i agjencive shtetërore për shkëmbim informacioni e kanë bërë analizën e të dhënave të mbledhura disi më të vështirë. Prandaj, studimi bazohet në mënyrë të konsiderueshme në analizë cilësore të informacionit të grumbulluar nëpërmjet intervistave, postës elektronike dhe komunikimit me telefon me drejtues dhe punonjësit e shoqërive. SHPSF-të kanë qenë më bashkëpunuese dhe të hapura dhe kanë treguar interes për të nxitur punën kërkimore në këtë sektor.

Tregu privat i sigurisë është zhvilluar shumë për sa i përket madhësisë dhe jep një kontribut të rëndësishëm në parandalimin e krimit dhe rritjen e sigurinë publike në vend. Kuadri rregullator është zhvilluar paralelisht me zhvillimin e sektorit. Deri në një nivel të caktuar, ai ka reflektuar tendencat e tregut por nga ana tjetër ai ka kontribuar gjerësisht edhe në formësimin e sektorit duke kufizuar madhësinë e shoqërive dhe llojin e shërbimeve që ata mund të ofrojnë. Pavarësisht legjislacionit, zhvillimi i këtij sektori është ndikuar edhe nga përhapja e praktikave korruptive në proceset e licencimit dhe prokurimit publik, të cilat kanë dëmtonuar profesionalizmin dhe kanë penguar vetë-organizimin e sektorit. Rrjedhimisht, autorët dalin me rekomandimet e mëposhtme:

- Pavarësisht përmirësimeve të mundësuar nga miratimi i ligjit të ri në vitin 2014, del e nevojshme një **qasje më gjithëpërfshirëse** ndaj politikave të ndjekura dhe veprimi i bashkëkoordinuar mes aktorëve kryesorë, në mënyrë që të formësohet një politikë e qartë për të ardhmen e këtij sektori. Kjo politikë duhet të bazohet tek sfidat dhe mundësitë që sjell ofrimi i shërbimeve të sigurisë nga shoqëri private dhe në **standardet dhe praktikat e mira ndërkombëtare**.

127 Dyrmishi, A., B. Kuçi, E. Gjokutaj, (2011). Një vlerësim i rolit të institucioneve të pavarura mbikëqyrëse në reformën e sektorit të sigurisë në Shqipëri. Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim. Shqipëri.

128 Ligji nr. 9887 datë 10/03/2008, "Për mbrojtjen e të dhënave personale", ndryshuar me Ligjin Nr. 48/2012 dhe Ligji Nr. 120/2014.

129 Komisioneri për Lirinë e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale (2013). Raporti Vjetor. http://www.idp.al/images/autoriteti/Raporte_Vjetore/raporti_vjetor_2013.pdf.

130 Komisioneri për Lirinë e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale (2014). Raporti Vjetor. http://www.idp.al/images/autoriteti/Raporte_Vjetore/RAPORTI_VJETOR_2014.pdf.



- **Institucionet dhe agjencitë me kompetenca kontrolli duhet të përmirësojnë kapacitetet e tyre** dhe të sigurojnë ndërveprim dhe bashkëpunim më të mirë në mënyrë që të sigurohet një pamje e qartë e kësaj industrie, që do të shërbejë si një bazë për të miratuar një politikë më gjithëpërfshirëse dhe për të forcuar qeverisjen e këtij sektori.
- Institucionet mbikëqyrëse, si ministrinë dhe institucionet e pavarura, duhet t'i kushtojnë vëmendje më të madhe **zbatimit të kuadrit ligjor**.
- **Parlamenti duhet të luajë një rol më të madh** duke përfshirë edhe raportet mbi qeverisjen e sektorit dhe kontributet për sigurinë në agjendën e degës ekzekutive.
- **SHPSF-të duhet të mbështesin shoqatat e biznesit (të këtij sektori), të cilat nga ana e tyre duhet të punojnë për të nxitur qeverisjen e mirë të sektorit**, luftën ndaj korrupsionit dhe më tej profesionalizmin duke respektuar të drejtat e punonjësve të tyre.
- **Unioni i shoqërive të sigurisë duhet të punojë për të hartuar kodin e sjelljes** dhe ta parashtrijë për miratim nga asambleja e shoqatës ku të theksohet zotimi i **SHPSF-ve** në respektimin e të drejtave të njeriut dhe të punonjësve, njëkohësisht edhe të punojë për të ofruar shërbime me standarde të larta dhe profesionale. Përveç kësaj, Unioni duhet të punojë për **forcimin e rolit të SHPSF-ve në procesin e hartimit të politikave**.
- Në mënyrë që të sigurohet një partneritet social i balancuar në këtë sektor, është e nevojshme që të nxitet **organizimi i punonjësve të sektorit** në shoqata të **punonjësve**. Unioni i shoqërive të sigurisë dhe sindikatat shqiptare duhet të kontribuojnë në këtë proces.



Bibliografia

“Për funksionimin e shërbimeve private të sigurisë fizike” (Nr.157). Udhëzuesi nga Ministri i Brendshëm [2015].

Agjencia e Prokurimit Publik, Buletinet Javore (2012-2014); Analiza e vendimeve të lëshuara nga Autoriteti Shqiptar i Konkurrencës (2012, 2013, 2014) <http://www.caa.gov.al/decisions/list/page/1>.

Chêne, M. (2010). “Anti- korrupsioni dhe reforma e policisë”, U4 përgjigja e ekspertit, Qendra Burimore Anti-Korrupsion, Nr. 247.

Dyrmishi, A. et al (2011). *Analiza kontekstuale dhe kronologjia e reformës së sektorit të sigurisë në Shqipëri 1991-2009*. Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim, Tiranë, Shqipëri.

Inspektorati Shqiptar i Punës, komunikim zyrtar, e-mail, 23 korrik 2014.

Këshilli i Ministrave. Letra e bardhë për miratimin e ligjit “Për shërbimet private të sigurisë fizike”, http://www.parlament.al/web/pub/rel_sig_fizike_17460_1.pdf

Komisioneri për Lirinë e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale (2013) *Raport Vjetor*, http://www.idp.al/images/autoriteti/Raporte_Vjetore/raporti_vjetor_2013.pdf.

Komisioneri për Lirinë e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale (2014) *Raport Vjetor*, http://www.idp.al/images/autoriteti/Raporte_Vjetore/RAPORTI_VJETOR_2014.pdf

Komisioni Evropian (2014). *Raporti i Progresit të Shqipërisë 2014*.

Komisioni Parlamentar për Sigurinë Kombëtare, “Procesverbali i mbledhjes së 08.07.2014”, Dokumenti Parlamentar, fq. 29-41, http://www.parlament.al/web/pub/komisioni_i_sigurise_date_08_07_0214_18382_1.pdf.

Komunikatë për shtyp e BSSH-së, e dërguar nëpërmjet email-it, 27 mars 2015

Korbi, A., Ll. Lleshaj (2015). “Lizingu financiar në Shqipëri dhe kosto e tij e financimit”, *European Scientific Journal*, Vëll. 11, Nr.07).

Kryetari i bordit menaxhues të BSSH, komunikimi personal, e-mail, më 6 prill 2015.

Kryetari i bordit menaxhues të BSSH, komunikimi zyrtar, e-mail, më 10 prill 2015.

Ligji nr. 10081, datë 23.02.2009, “Për Licencat, Autorizimet dhe Lejet”.

Ligji nr. 72, datë 10.07.2014, “Për Përdorimin e Armëve”, neni 4/1.

Ligji nr. 74, datë 10.07.2014, “Për Armët”, neni 41.

Ligji nr. 75, datë 10.07.2014, “Për shërbimin privat të sigurisë fizike”.

Ligji nr. 7550, datë 20.01.1992, “Për Policinë e Objekteve”.

Ligji nr. 7696, datë 7.04.1993, “Për Shërbimin e rojeve civile”.

Ligji Nr. 7961, datë 12. 07, 1995, “Për Kodin e Punës”.

Ligji nr. 8770, datë 19.04.2001, “Për shërbimin e ruajtjes dhe të sigurisë fizike”.

Ligji nr. 9643, datë 30.11.2006 (i modifikuar), “Për Prokurimin Publik”.

Ligji nr. 9887 datë 10.03.2008, “Për mbrojtjen e të dhënave personale”, ndryshuar me Ligjin Nr. 48/2012 dhe Ligji Nr. 120/2014.



Page, M., S. Rynn, Z. Taylor (2005). *SALW dhe shoqëritë private të sigurimit në Evropën juglindore: Një arsye ose efekt i pasigurisë?*. SEESAC publikimet

Parlamenti i Republikës së Shqipërisë, "Procesverballi i mbledhjes së 10.07.2014", dokument parlamentar, Legjislatura e 8-të, fq. 39-41, http://www.parlament.al/web/pub/proc_10_07_2014_18272_1.pdf.

Përfaqësues i SHPSF-së, Fokus Grup, 23 janar 2015.

Policia e Shtetit Shqiptar, komunikim zyrtarë, e-mail, 21 maj 2015.

Policia e Shtetit Shqiptar, komunikim zyrtarë, e-mail, 4 gusht 2014.

Qendra Kombëtare e Regjistrimit, Kërko për Subjekt (2012-2014), http://www.qkr.gov.al/nrc/Kerko_Per_Subjekt.aspx.

SHPSF-01, komunikimi personal, 18 janar 2015.

SHPSF-03, komunikimi personal, 23 dhjetor 2014.

SHPSF-11, komunikimi personal, 12 dhjetor 2014.

SHPSF-20, komunikimi personal, 10 janar 2015.

POL-01, komunikimi personal, 13 janar 2015.